

Manifest Rotterdams Primair Onderwijs

Vorig jaar presenteerde de gemeente Rotterdam het *Masterplan onderwijs, bouwen aan de toekomst*. Een mooi document, met een duidelijke visie en herkenbaar voor de ontwikkelingsrichting van de stad. We constateren echter ook dat het masterplan een breed verhaal is, een grote lijn met veel en hoge ambities. Graag doen we, als schoolbesturen primair onderwijs, met dit manifest een handreiking om tot focus te komen. Een focus die in onze ogen een haalbare agenda kan vormen voor de komende periode, waar we ons met volle energie voor gaan inzetten en wat we ook waar kunnen maken. Hierbij beredeneren we zoveel mogelijk vanuit de leerling. Daar doen we het uiteindelijk voor. We presenteren een manifest waarmee wij aangeven wat in onze ogen de komende jaren de hoogste prioriteit heeft om het onderwijs voor hen nog beter te maken.

Ook een andere factor eist van ons dat we ons beperken, namelijk het schrijnende tekort aan mensen die het moeten doen. De werkdruk van schoolleiders en leraren is hoog. Door het aanbrengen van een focus concentreren we ons op de meest urgente zaken. We doen dit met respect voor onze mensen en zonder hen te overbelasten.

Onderwijspedagoog en bijzonder hoogleraar Gert Biesta verhaalt in zijn boek *Goed Onderwijs en de Cultuur van het Meten* over drie domeinen die invloed uitoefenen in het onderwijsproces. De zin van het onderwijs wordt hierdoor bepaald. Het betreft *kwalificatie* (het eigen maken van kennis en vaardigheden), *socialisatie* (het voorbereiden op een leven als lid van een gemeenschap en kennismaken met tradities) en *subjectivering* (het vormen van de persoon). Wij onderschrijven deze theorie en zien de drie domeinen als belangrijke basis in de afweging waarin de meeste energie gestoken moet worden. In onze optiek bereik je ook het meeste plezier in leren en werken, bij zowel de leerlingen als de leerkracht, als gewerkt wordt langs deze drie domeinen.

Opbouw manifest

Vier speerpunten verdienen in onze ogen de komende tijd de grootste aandacht. Onderwerpen die, in meer of mindere mate, ook in het masterplan een plek hebben. Deze vier zijn wat ons betreft de belangrijkste uitdagingen voor de komende jaren. Het betreft de volgende vier onderwerpen:

- 1) Basiskwaliteit
- 2) Relatie onderwijs en zorg optimaliseren
- 3) Aanpakken lerarentekort
- 4) Verbinding en tegengaan segregatie

Na de speerpunten beschrijven we een aantal randvoorwaarden. Om de komende jaren voortvarend aan de slag te kunnen gaan met de speerpunten is het van belang deze randvoorwaarden te vervullen. We sluiten af met ons aanbod om dit manifest direct na de

start van het nieuwe college – in gezamenlijkheid – uit te werken tot een concreet plan van aanpak.

Belangrijke onderwerpen die we in dit manifest niet behandelen, maar als een basisvoorwaarde zien en graag overeind willen houden zijn voor- en vroegschoolse educatie en doorlopende leerlijnen. Verbinding en aansluiting van de verschillende onderwijsvormen zijn van essentieel belang in het verder brengen van het Rotterdamse onderwijs.

Speerpunt 1: Basiskwaliteit

De meest recente Staat van het onderwijs schetst een in grote lijnen positief beeld van het Rotterdamse onderwijs. Een prachtig resultaat dat we met elkaar bereikt hebben. Maar dat gemiddelden stijgen verhult dat er nog heel veel kinderen zijn waar het minder goed mee gaat. Rotterdam heeft, meer dan op veel andere plekken in Nederland, veel kinderen die achterstanden hebben. De kansen van kinderen hangen voor een groot deel samen met de sociaal economische status (ses) van de ouders. Tussen verschillende gebieden in de stad is sprake van een sterke variatie in de ses-scores. Er is sprake van kansenongelijkheid.

Wij vinden het van primair belang dat alle kinderen in Rotterdam ten minste een goede basis halen. Er zijn nu nog te veel kinderen die buiten de boot vallen. Alleen de basis halen is al heel wat voor hen. Het verdient onze grootste aandacht om ervoor te zorgen dat het aantal kinderen dat geen goede basis kan leggen op de basisschool daalt. Daarbij is niet alleen het bereiken van het hogere kwaliteitsniveau een prestatie van het Rotterdamse onderwijs, maar juist ook het jaarlijks opnieuw bereiken van dat hogere niveau. Het behoud van dat hogere niveau gaat niet vanzelf. Daarvoor is nodig dat de randvoorwaarden voor goed onderwijs zijn vervuld, zoals de beschikbaarheid van voldoende goed gekwalificeerde leerkrachten en de beschikbaarheid van een goede zorgstructuur rondom het onderwijs. Juist deze randvoorwaarden zijn op dit moment niet goed ingevuld. Dit speerpunt betreft het domein kwalificatie van de theorie van Biesta.

Bovenstaande neemt uiteraard niet weg dat we onszelf ook blijvend een taak toedichten waar het gaat om het maximaal bedienen van bovengemiddeld talentvolle kinderen.

Speerpunt 2: Relatie onderwijs en zorg optimaliseren

Randvoorwaardelijk voor het bereiken en behouden van de basiskwaliteit is een goede hulpstructuur voor het onderwijs. Wat ons betreft is de relatie tussen onderwijs en zorg nog onvoldoende. Wij zouden er de komende jaren graag extra energie in steken om dit te versterken. In het kader van Passend Onderwijs gaan leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte minder snel naar een speciale school. Reguliere scholen geven deze zogenaamde zorgleerlingen zo goed als mogelijk onderwijs. Veel vragen van kinderen zijn echter niet alleen van didactische aard, maar hebben te maken met opgroeien, gedrag en veiligheid thuis. Onderwijs en zorg verbinden kan bijdragen aan het efficiënter en effectiever investeren in de toekomst van kinderen. Ook kan het bijdragen aan het

verminderen van werkdruk bij leerkrachten, aangezien de toename van zorgleerlingen in de klas bijdraagt aan toenemende werkdruk.

Van belang is dat scholen over voldoende expertise beschikken. De samenwerking tussen de school en de uitvoerders van jeugdzorg moet verbeterd worden. Hierbij is ook de samenwerking met de ouders van essentieel belang. Ouders kunnen – of zelfs: moeten – meedenken over de verbinding tussen onderwijs en zorg. Het doel is de kwaliteit van het onderwijs aan en de zorg voor kinderen te verbeteren zodat de samenwerking meer oplevert.

Er is een trend waar te nemen dat de druk op scholen groter wordt. Ouders zitten dichter op het presteren van hun kind en het aantal klachten neemt toe. Er is steeds vaker sprake van agressie. Schoolleiders en leerkrachten komen onder grotere druk te staan. Om deze trend te keren vinden wij het van belang dat we de komende tijd nog meer aandacht schenken aan ouderbetrokkenheid. In het verbeteren van de relatie tussen onderwijs en zorg en de aandacht voor ouderbetrokkenheid zien we een link met de hierboven geschetste theorie van Biesta: besteed als school bewust aandacht aan de vraag hoe je maatschappelijk geworteld bent.

Speerpunt 3: Aanpakken lerarentekort

Het personeelstekort in de sector is evident. En de voorspellingen zijn voorlopig nog niet rooskleurig. Het wordt steeds moeilijker geschikte mensen te vinden. Steeds vaker worden er creatieve oplossingen gezocht om onderbezetting op te vangen. Het is nodig te zoeken naar oplossingen voor het lerarenprobleem. Maar we staan wel voor kwaliteit. Niet iedereen is zomaar geschikt om voor de klas te staan. De kwaliteit van de school wordt voor een groot deel bepaald door de kwaliteit van de leerkrachten en schoolleider. Het kan absoluut productief zijn te zoeken naar oplossingen in de randen en open te staan voor geheel nieuwe manieren om goed onderwijs in te richten met al het beschikbare professioneel kapitaal. Bepaalde taken vragen om gekwalificeerde mensen, maar er zijn ook veel taken die heel goed gedaan kunnen worden door mensen zonder lesbevoegdheid. Ondersteunende taken kunnen bijvoorbeeld weggehaald worden bij de docent.

De komende tijd zouden wij graag samen met de gemeente willen onderzoeken hoe we meer mensen kunnen verleiden tot het werken in het Rotterdamse onderwijs. In onze optiek is het bieden van extra primaire of secundaire arbeidsvoorwaarden vanuit de gemeente een goede manier. Voor zowel nieuwe en zittende medewerkers. Kunnen we met elkaar komen tot een 'Rotterdams bonuspakket', specifiek gericht dan de Rotterdamse CAO? Hierbij is het wat ons betreft zeker niet uitgesloten om de gebieden waar het probleem nijpend is positief te discrimineren. Een koppeling aan de ses-scores is hierbij denkbaar.

Speerpunt 4: Verbinding en tegengaan segregatie

Het zoeken van verbinding en het tegengaan van segregatie vinden wij een belangrijk ijkpunt in het onderwijs. De samenleving is grotendeels niet maakbaar en je bent afhankelijk van de

samenstelling van de wijk. Bewustzijn hierover is van essentieel belang, evenals hoe je ermee omgaat. Respect voor alle bevolkingsgroepen is een basis. Het bijbrengen van cultuurbesef, identiteit, omgevingsbewustzijn en waarden van het land vinden wij een fundament voor het onderwijs. Het gaat om het aanleren van de democratische uitgangspunten van de samenleving. Het is in onze ogen van grote meerwaarde als alle culturen die samenwonen in Rotterdam de geschiedenis van de stad kennen, evenals de waarden en normen die zich daaruit gevormd hebben. Dat is hoe we met elkaar omgaan in Rotterdam.

Burgerschapsvorming is wat ons betreft een belangrijk onderdeel van het curriculum. Zoals ook in het masterplan te lezen is, is burgerschap misschien wel de kern van de pedagogische opdracht. Dit sluit ook aan bij de theorie van Biesta waarin hij socialisatie als een van de domeinen schetst. Hierbij moet een school wat ons betreft vooral beginnen bij de eigen wijk. Hoe is deze samengesteld? Welke barrières zijn er? Wat is de kracht van de wijk? Dat is de basis voor wat er nodig is op die school. Eventuele handelingsverlegenheid van leerkrachten op dit onderwerp willen we verhelpen.

Randvoorwaarden

Bovengenoemde speerpunten zijn wat ons betreft de kern van onze verbeteragenda voor de komende tijd. Echter, om hier goed aan te kunnen werken zijn er een aantal randvoorwaarden die op orde moeten zijn.

- Metingen worden nu grotendeels gedaan op basis van eindtoetsscores. In onze optiek is dit een te eenzijdige manier van meten. Naast de meetbare is juist ook de *merkbare* ontwikkeling van belang. We moeten de beweging maken naar een breder kwaliteitsbegrip dan alleen de cito-score. Hierbij kunnen we ons laten inspireren door het nieuwe toezichtskader van de inspectie. Alleen meten met cito-scores geeft bovendien een vertekend beeld, omdat veel scholen zijn overgestapt naar IEP en andere toetsen.
- De gang van zaken rondom het onderwijshuisvestingsbeleid is in onze ogen niet optimaal. Tot nog toe is het ons niet gelukt de enorme achterstand in de huisvesting weg te werken. De middelen zijn onvoldoende om in een snel genoeg tempo de onderwijshuisvesting in Rotterdam op orde te brengen. Er is geld tekort om het Integraal Huisvestingsplan te realiseren. Ook het proces in de afstemming tussen verschillende stakeholders vraagt verbetering.
- De onderwijssector heeft verschillende financieringsbronnen. Het overgrote deel van de inkomsten is afkomstig van de overheid. Daarvan komt circa 90% van het Rijk en 10% van de gemeente. De ambities van de gemeente overstijgen het percentage van de inkomsten die het vertegenwoordigt. Dit zou wat ons betreft meer in evenwicht mogen komen. Bovendien zijn subsidies van de gemeente vaak heel gericht. We vinden het wenselijk als de gemeentelijke subsidies minder voorschrijvend zijn. De schoolbesturen zijn zelf de beste experts en weten goed hoe middelen het beste ingezet kunnen worden en hoe de uitvoering optimaal is.

Samen haalbare afspraken maken

Bovenstaande is slechts een grove schets van wat wij vinden dat de meeste aandacht verdient de komende jaren. Het vraagt om uitwerking. Wij bieden aan om direct na de start van het nieuwe college gezamenlijk aan de slag te gaan met een concreet plan waarin bovenstaande is uitgewerkt. Opgesteld in gezamenlijkheid met alle betrokkenen. Ons voorstel is om het huidige Leren Loont!-beleid te continueren in het schooljaar 2018/2019, zodat per schooljaar 2019/2020 nieuw beleid in kan gaan. Het geeft ons allen voldoende tijd om gedegen te werk te kunnen gaan met de totstandkoming van nieuw beleid. Bovendien kan rekening gehouden worden met de nieuwe politieke werkelijkheid die ontstaat na de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2018. Het geeft de nieuwe gemeenteraad en het nieuwe college de gelegenheid invloed uit te oefenen op het nieuwe beleid. En bovenal: het maakt mogelijk dat alle leerkrachten en medewerkers in de scholen de realistische kans krijgen dit ook écht waar te maken voor hun leerlingen.

Bronnen

- Masterplan Onderwijs – Bouwen aan de toekomst
- <http://nivoz.nl/artikelen/wat-is-goed-onderwijs-over-kwalificatie-socialisatie-en-subjectivering/>
- <https://onderzoekonderwijs.net/2014/05/19/gert-biesta-over-het-prachtige-risico-van-onderwijs/>
- <https://www.bndestem.nl/ opinie/onderwijs-en-zorg-zoek-verbinding~adbc146b/>
- <https://www.cps.nl/blog/2016/02/22/Wat-is-effectieve-samenwerking-tussen-jeugdzorg-en-onderwijs-eigenlijk>
- <https://www.volksgezondheidszorg.info/onderwerp/sociaaleconomische-status/regionaal-internationaal/regionaal>

CONCEPT